

LIETUVOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ KOMISIJA

SPRENDIMAS

2023 m. spalio d. Nr. 21RE- (AG-682/05-2023)

Vilnius

Lietuvos administracinių ginčų komisija (toliau – Komisija), susidedanti iš narių Vilmos Drigotienės, Vytauto Kurpuveso (pranešėjas ir Komisijos posėdžio pirmininkas) ir Vaidos Paurienės,

sekretoriaujant Ramūnei Misevičiūtei,
dalyvaujant pareiškėjai advokatei E. M.,

viešame Komisijos posėdyje žodinio proceso tvarka vaizdo konferencijos būdu išnagrinėjo administracinį ginčą pagal pareiškėjos advokatės E. M. skundą dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos sprendimo panaikinimo.

Komisija

n u s t a t ė:

Pareiškėja Komisijai pateiktu skundu prašo: panaikinti Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – ir VMI, Inspekcija) 2023-09-05 sprendimą, įformintą raštu „Dėl informacijos apie UAB (duomenys neskelbtini) ir MB (duomenys neskelbtini) (toliau – Sprendimas); įpareigoti Inspekciją pateikti pareiškėjai neaktualius gaunamų MB (duomenys neskelbtini) (toliau – ir MB) PVM sąskaitų faktūrų registrų duomenys apie sąskaitas, gautas iš UAB (duomenys neskelbtini). Komisijos posėdžio metu pareiškėja patikslino reikalavimą, nurodė, kad skundžia Sprendimo dalį, kuria buvo atsisakyta pateikti prašomą informaciją.

Paaiškino, kad pareiškėja (toliau – ir advokatė), atstovaudama UAB (duomenys neskelbtini) (toliau – ir Bendrovė) pagal 2023-04-27 sutartį dėl teisinių paslaugų teikimo (toliau – ir Sutartis) ir pavedimą, 2023-09-01 elektroniniu paštu pateikė Inspekcijai prašymą dėl informacijos suteikimo (toliau – Prašymas), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo (toliau – Advokatūros įstatymas) 44 straipsnio 1 punktu, prašė suteikti informaciją (tame tarpe ir neaktualią, pirminę informaciją, kuri galimai buvo koreguota) apie Prašyme nurodytų sąskaitų įtraukimą į MB apmokamų PVM sąskaitų faktūrų registrą ir pateikti MB gaunamų pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) sąskaitų faktūrų registro visus duomenis (tame tarpe ir neaktualius) už laikotarpį nuo 2022-01-18 iki 2022-07-01 apie sąskaitų, gautų iš Bendrovės, įtraukimą į gaunamų PVM sąskaitų faktūrų registrą. Prašyme, be kita ko, buvo nurodyta, kad: 1) Vilniaus miesto apylinkės teisme (toliau – ir Teismas) yra nagrinėjama civilinė byla Nr. (duomenys neskelbtini) pagal MB ieškinį atsakovams Bendrovei ir E. S. dėl skolos priteisimo; 2) Sutarties pagrindu advokatė yra įgaliota atstovauti Bendrovę visose institucijose, įstaigose ir organizacijose bei palaikyti teisinius ryšius su visais fiziniais ir juridiniais asmenimis; 3) 2022 m. Bendrovė ieškovei MB išrašė ir pateikė apmokėti PVM sąskaitas faktūras; 4) informacija yra reikalinga Bendrovei siekiant tinkamai įgyvendinti savo procesines teises ir pateikti į civilinę bylą Nr. (duomenys neskelbtini) įrodymus, kurie leistų Teismui visapusiškai įvertinti bylai reikšmingas aplinkybes bei priimti pagrįstą bei objektyvų procesinį sprendimą. Tačiau VMI atsisakė suteikti dalį prašomos informacijos, konkrečiai neaktualių gaunamų MB PVM sąskaitų faktūrų registrų duomenų apie sąskaitas, gautas iš pareiškėjos, motyvuojant tuo, kad neturi teisinio pagrindo

pateikti minėtos informacijos, kadangi Advokatūros įstatymo 44 straipsnio 1 punkto nuostatos suteikia teisę atitinkamą dokumentą prašančiam asmeniui (advokatui) gauti tik tuo atveju, kai dokumentu disponuojančiai institucijai nelieka abejonių dėl ryšio tarp prašomo pateikti dokumento ir advokato teikiamų teisinių paslaugų klientui. Taip pat papildomai VMI pažymėjo, kad informacija gali būti išreikalaujama teismo vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 199 straipsnio nustatyta tvarka.

Pareiškėjos vertinimu, atsisakymas suteikti prašomą informaciją yra neteisėtas ir nepagrįstas. Advokatūros įstatymo 44 straipsnio 1 punktas nustato, kad advokatas, vykdydamas advokato veiklą, turi teisę gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų, taip pat registru, valstybės informacinių sistemų jų turimą ar tvarkomą ir teisinėms paslaugoms teikti reikalingą informaciją, duomenis (įskaitant specialių kategorijų asmens duomenis), dokumentus, jų nuorašus. Advokato kreipimesi turi būti pateikti duomenys, įrodantys prašomų pateikti dokumentų ar jų nuorašų ryšį su teisinių paslaugų teikimu. Advokatui, kuris nepagrindžia, kad prašoma informacija, duomenys, dokumentai ar jų nuorašai yra reikalingi teisinėms paslaugoms teikti, motyvuotai atsisakoma juos pateikti. Nagrinėjamu atveju Prašyme, pateiktame Advokatūros įstatymo 44 straipsnio pagrindu, buvo pažymėta, jog prašoma informacija yra reikalinga siekiant tinkamai suteikti teisinės paslaugas, atstovaujant teisminiame procese; nurodyti duomenys, įrodantys prašomos informacijos ryšį su teisinių paslaugų teikimu.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau – KT) ne kartą yra konstatavęs, jog advokatas, vykdydamas savarankišką profesinę veiklą bei teikdamas teisinę pagalbą asmeniui, kurio teisės ir teisėti interesai yra pažeisti, padeda įgyvendinti konstitucinę asmens teisę į teisminę gynybą, o asmens teisė turėti advokatą yra viena iš asmens teisės į teisminę gynybą veiksmingo įgyvendinimo sąlygų (žr., pvz., 2011-06-09, 2015-07-09 nutarimus). Iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos įtvirtintos teisės į gynybą, taip pat teisės turėti advokatą kyla įstatymų leidėjo pareiga įstatymais sukonkretinti, kaip įgyvendinama ši asmens konstitucinė teisė. Iš konstitucinės teisės į gynybą, taip pat teisės turėti advokatą kyla ir valstybės institucijų pareiga užtikrinti, kad galimybė įgyvendinti šias teises būtų reali (žr., pvz., 2001-02-12, 2011-06-09, 2019-03-01 nutarimus).

Pagal Advokatūros įstatymą teisė gauti informaciją iš valstybės institucijų (taigi ir Inspekcijos), reikalingą teisinėms paslaugoms teikti (įskaitant specialių kategorijų asmens duomenis) yra viena pagrindinių advokato teisių, todėl advokato teisė gauti duomenis suponuoja VMI pareigą tokius duomenis advokatui pateikti. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) 2022-10-12 sprendime išaiškinta, kad iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų kylantys advokatų teisinio statuso ypatumai suponuoja jų diskreciją savarankiškai (nepriklausomai) nuspręsti dėl teisinių paslaugų teikimo apimties, taigi ir dėl to, kokie registro tvarkomi duomenys jiems yra reikalingi, siekiant užtikrinti, kad jų teikiamos teisinės paslaugos būtų kokybiškos (t. y. jų atstovaujamo asmens teisės ir (arba) teisėti interesai būtų ginami maksimaliai efektyviai). Tokia advokatų diskrecija gali būti ribojama tik įstatymu. Dėl šios priežasties advokato interesas iš registro gauti teisinių paslaugų teikimui reikalingus duomenis visais atvejais, kai tokie duomenys yra susiję su konkrečios teisinės paslaugos teikimu ir, šią paslaugą teikiančio advokato nuomone, yra būtini jai teikti, yra viršesnis už duomenų subjekto, kurio asmens duomenys yra registre, teisės ir laisvės. Registro tvarkytojas turi diskrecijos teisę motyvuotai atsisakyti tokius duomenis pateikti tik tuo atveju, jei advokatas nepagrindžia jų reikalingumo, t. y. jų ryšio su teisinių paslaugų teikimu. Todėl registro tvarkytojas advokato prašyme pateikti registro duomenis nurodytą registro duomenų naudojimo tikslą, gavimo teisinį pagrindą ir prašomų pateikti duomenų apimtį, turi teisę vertinti tik prašomų pateikti duomenų ryšio su teisinių paslaugų teikimu (reikalingumo) aspektu. Registro tvarkytojas gali atsisakyti teikti duomenis advokatui tik tuo atveju, jei kreipimesi apskritai nėra duomenų, įrodančių prašomų pateikti dokumentų (nuorašų) ryšį su teisinių paslaugų teikimu (administracinė byla Nr. eA-649-968/2022).

Kaip matyti iš Prašymo turinio, prašomos pateikti informacijos reikalingumas yra tinkamai pagrįstas nurodant prašomų pateikti duomenų ryšį su teisinių paslaugų teikimu, t. y.

atstovavimu Bendrovės interesams civilinėje byloje dėl skolos priteisimo. Prašyme nurodyti duomenys akivaizdžiai susiję su teisinių paslaugų teikimu.

Vienas iš pagrindinių advokatų veiklos principų yra advokato veiklos laisvė ir nepriklausomumas (Advokatūros įstatymo 5 straipsnio 1 punktą). Advokato pareiga yra padėti ir patarti klientui įvairiais teisės klausimais, tame tarpe kaip apsiginti teisiniame ginče. Atsižvelgiant į tai, advokatas turi diskrecijos teisę savarankiškai (nepriklausomai) nuspręsti, kokios apimties duomenys yra reikalingi siekiant užtikrinti kokybišką teisinių paslaugų teikimą. Nagrinėjamu atveju VMI neturėjo jokio pagrindo nepateikti advokatei neaktualių gaunamų MB PVM sąskaitų faktūrų registru duomenų apie sąskaitas, gautas iš pareiškėjos. VMI kvestionuoja advokatės diskreciją pasirinkti kokia apimtimi konkreti informacija yra būtina, siekiant kaip įmanoma geriau atstovauti ir apginti Bendrovę civilinėje byloje, kas yra visiškai nesuderinama su advokato teisiniu statusu ir pažeidžia advokato veiklos laisvės ir nepriklausomumo principą.

CPK 199 straipsnio prasmė yra ta, kad teismas tenkina prašymus išreikalauti įrodymus tik tuo atveju, jeigu proceso dalyvis jų negali gauti pats. Šiuo atveju proceso dalyvis Bendrovė yra atstovaujamas advokatės, kuri turi teisę gauti informaciją iš valstybės institucijų. Todėl advokatei Prašyme nurodžius, kad dokumentai yra reikalingi atstovaujant ir renkant įrodymus, teiktinus į civilinę bylą, kad teismas galėtų visapusiškai įvertinti bylai reikšmingas aplinkybes, visiškai nesuprantama yra, kokių konkrečiai kilo abejonių dėl ryšio tarp prašomo pateikti duomenų ir advokatės teikiamų teisinių paslaugų Bendrovei. Sprendimas, kuriame iš esmės yra tik pacituojamos teisės aktų nuostatos ir pasiūloma kreiptis dėl įrodymų išreikalavimo į teismą, nagrinėjamą bylą, niekaip nepaaiškinant, kodėl kilo abejonių dėl prašomų duomenų ryšio su teikiamomis teisinėmis paslaugomis, yra nemotyvuotas, nepagrįstas ir neteisėtas, kadangi savo turiniu prieštarauja tiek aukštesnės galios teisės aktui (Advokatūros įstatymo 44 straipsnio 1 punktui), tiek LVAT praktikai advokato teisės gauti duomenis aiškinimo ir taikymo klausimais (b. l. 1–5, 59).

Komisijos posėdyje pareiškėja palaikė skundą, patikslino, kad prašo panaikinti tą Sprendimo dalį, kuria atsisakyti suteikti prašomą informaciją. Informavo, kad jos prašymu teismas kreipėsi į Inspekciją dėl negautos informacijos pateikimo.

Inspekcija su skundu nesutinka, prašo jį atmesti kaip nepagrįstą. Paaiškino, kad pagal Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymą (toliau – MAĮ), informacija apie mokesčių mokėtoją, pateikta mokesčių administratoriui, turi būti laikoma paslapyje ir naudojama tik teisėtiems tikslams (38 straipsnio 1 dalis). Informacija apie mokesčių mokėtojus gali būti pateikta teismams, teisėsaugos, kitoms valstybės įstaigoms bei institucijoms, kriminalinės žvalgybos subjektams ir kitiems asmenims įstatymų nustatytais atvejais, kai tai būtina jų funkcijoms atlikti (39 straipsnio 1 dalies 4 punktą). Advokatas turi teisę gauti informaciją, tačiau jo kreipimesi turi būti pateikti duomenys, įrodantys prašomų pateikti dokumentų ar jų nuorašų ryšį su teisinių paslaugų teikimu (Advokatūros įstatymo 44 straipsnis).

Susipažinus su advokatės prašymu ir kita medžiaga, matyti, kad aptariamoje situacijoje Prašyme buvo nurodyta prašoma pateikti informacija, laikotarpis ir informacijos pateikimo tikslas, tačiau nepateikta duomenų, įrodančių prašomų pateikti dokumentų ar jų nuorašų ryšį su teisinių paslaugų teikimu. Tuo tarpu, VMI gali pateikti paslapyje laikomą informaciją advokatui apie mokesčių mokėtoją tiek, kiek tai būtina jo teikiamomis teisinėmis paslaugoms atlikti. Kadangi Prašyme nebuvo pateikta duomenų, įrodančių prašomų pateikti neaktualių gaunamų MB PVM sąskaitų faktūrų registru duomenų apie sąskaitas, gautas iš Bendrovės, ryšį su teisinių paslaugų teikimu, VMI negalėjo įvertinti, kokios aplinkybės ir įrodymai būtų reikšmingi konkrečios civilinės bylos nagrinėjimui, ir, ar yra prašomų pateikti duomenų ryšys su advokatės teikiamomis teisinėmis paslaugomis klientui (atitinkamai negalėjo pateikti advokatei šių duomenų).

Inspekcijos manymu, skundžiamas sprendimas yra pagrįstas teisės aktų nuostatomis, išsamus ir motyvuotas, jame išsamiai paaiškinta, kodėl prašoma informacija neteikiama (b. l. 49–50).

Skundas tenkintinas iš dalies

Remiantis į bylą pateiktais dokumentais, nustatyta, kad advokatė, atstovaudama Bendrovės interesus, 2023-09-01 kreipėsi į Inspekciją bei, remdamasi Advokatūros įstatymo 44 straipsniu, prašė suteikti informaciją (tame tarpe ir neaktualią, pirminę informaciją, kuri galimai buvo koreguota) apie Prašyme nurodytų sąskaitų įtraukimą į MB apmokamų PVM sąskaitų faktūrų registrą ir pateikti MB gaunamų PVM sąskaitų faktūrų registro visus duomenis (tame tarpe ir neaktualesius) už laikotarpį nuo 2022-01-18 iki 2022-07-01 apie sąskaitų, gautų iš Bendrovės, įtraukimą į gaunamų PVM sąskaitų faktūrų registrą (b. l. 8–9; 51–52).

VMI kartu su 2023-09-05 raštu Nr. RD-3776 pateikė advokatei PVM sąskaitų faktūrų registro duomenų išrašą, bei nurodė, kad neaktualių gaunamų MB PVM sąskaitų faktūrų registro duomenų apie sąskaitas, gautas iš Bendrovės, neteiks (b. l. 10–38; 53–57).

Ginčas byloje kilęs dėl 2023-09-05 sprendimo atsisakyti pateikti prašomą informaciją.

Inspekcija atsisakymą suteikti informaciją motyvavo tuo, jog kad pagal MAĮ 38 ir 39 straipsnius, mokesčių administratoriui yra įtvirtinti imperatyvūs reikalavimai neatskleisti informacijos apie mokesčių mokėtoją, informaciją laikyti paslapyje ir naudoti tik teisėtiems tikslams. Šią pareigą taip pat patvirtina ir MAĮ 36 straipsnio 10 punkte įtvirtinta nuostata, jog mokesčių mokėtojas turi teisę reikalauti mokesčių administratoriaus užtikrinti informacijos apie mokesčių mokėtoją slaptumą. VMI kiekvienu konkrečiu atveju turi įsitikinti, kad duomenys bus teikiami teisėtai, t. y. ar prašyme yra nurodytas teisinis pagrindas, kuriuo remiantis prašomi mokesčių mokėtojų duomenys, kokiu tikslu jų prašoma, ar advokato disponavimas tam tikra informacija apie mokesčių mokėtoją yra būtina jo funkcijoms atlikti ir pan. Advokatės prašoma pateikti MB neaktualių gaunamų PVM sąskaitų faktūrų registro visus duomenis apie sąskaitas, gautas iš Bendrovės, yra paslapyje laikoma informacija, nes nepatenka į MAĮ 38 straipsnio 2 dalyje bei Paslapyje nelaikomos informacijos apie mokesčio mokėtoją paskleidimo tretiesiems asmenims taisyklių, patvirtintų Inspekcijos viršininko 2004-07-29 įsakymu Nr. VA-147, 4 punkte išvardintos paslapyje nelaikomos informacijos apie mokesčių mokėtoją sąrašą. Advokatas turi pateikti prašymą, kuriame turi būti pateikti duomenys, įrodantys prašomų pateikti dokumentų ar jų nuorašų ryšį su teisinių paslaugų teikimu. Taip pat pagal Advokatūros įstatymo 5 straipsnio 4 punktą, vienas iš advokatų veiklos principų yra kliento paslapties neatskleidimas. Atsižvelgiant į šią nuostatą, darytina išvada, kad advokatas yra įpareigotas saugoti tik savo kliento, t. y. Bendrovės duomenis. MAĮ 38 straipsnio 1 dalis įpareigoja mokesčių administratorių saugoti paslapyje visų mokesčių mokėtojų duomenis. Iš Advokatūros įstatymo 44 straipsnio nuostatos matyti, kad įstatymas tiesiogiai nereglamentuoja, kokie konkrečiai duomenys, siekiant gauti tam tikrą informaciją, ar dokumentą, turėtų būti pateikti, tačiau iš šios nuostatos turinio galima teigti, kad prašomų dokumentų ryšiu su teisinių paslaugų teikimu turi būti įsitikinusi informacija disponuojanti (valdanti) valstybės ir savivaldybės institucija (šiuo atveju VMI). Taigi, paminėta teisės nuostata suteikia teisę atitinkamą dokumentą prašančiam asmeniui (advokatui) gauti tik tuo atveju, kai dokumentu disponuojančiai institucijai nelieka abejonių dėl ryšio tarp prašomo pateikti dokumento ir advokato teikiamų teisinių paslaugų klientui. Prašoma informacija gali būti išreikalaujama teismo vadovaujantis CPK 199 straipsnio nustatyta tvarka – VMI, gavusi liudijimą apie teisę gauti informaciją arba teismo reikalavimą pateikti informaciją ir įsitikinusi, kad minėta informacija apie mokesčių mokėtoją yra būtina, galės pateikti informaciją apie mokesčių mokėtojus tiek, kiek tai reikalinga konkrečioje byloje.

Nagrinėjamu atveju pareiškėjos Prašymas Inspekcijai laikytinas prašymu pateikti institucijos turimą informaciją. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatyme (toliau – TGI) nurodyta, jog šio įstatymo tikslas – nustatyti asmenų teisės gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, įmonių <...> informaciją apie jų veiklą bei šių institucijų ir kitų juridinių asmenų, nurodytų šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalies 2 punkte duomenis, kuriais jie disponuoja ir (ar) kuriuos jie tvarko vykdydami viešojo administravimo įgaliojimus, suteiktus VAI nustatyta tvarka, kituose įstatymuose nustatytas funkcijas, įskaitant viešųjų paslaugų teikimo funkcijas, ir kuriuos būtų galima pakartotinai naudoti

komerciniams arba nekomerciniams tikslams, įgyvendinimo priemonės ir tvarką (1 dalis). Pagal TGĮ 2 straipsnį šis įstatymas netaikomas, be kitų, duomenims, kurių teikimą riboja įstatymai ar jais vadovaujantis priimti kiti norminiai teisės aktai, taip pat kai pareiškėjai turi pagrįsti prašomų duomenų panaudojimo tikslą (2 dalies 4 punktą), o jeigu dokumentų tvarkymą, teikimą ir skelbimą reglamentuoja kiti įstatymai, šis įstatymas taikomas tiek, kiek kiti įstatymai nenustato kitaip (3 dalis).

MAĮ 38 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog informacija apie mokesčių mokėtoją, pateikta mokesčių administratoriui, turi būti laikoma paslapyje ir naudojama tik teisėtiems tikslams, o 2 dalyje nurodyta kokia informacija nelaikoma paslapyje – šią informaciją pagal 38 straipsnio 4 dalį mokesčių administratorius gali paskleisti be mokesčių mokėtojo sutikimo ar žinios. MAĮ 39 straipsnyje taip pat nurodyta, kad informacija apie mokesčių mokėtojus gali būti pateikta teismams, teisėsaugos, kitoms valstybės įstaigoms bei institucijoms, kriminalinės žvalgybos subjektams ir kitiems asmenims įstatymų nustatytais atvejais, kai tai būtina jų funkcijoms atlikti (1 dalies 4 punktą). Asmuo, gaunantis informaciją pagal šio straipsnio 1 dalies 1, 4–8 punktus, privalo ją saugoti paslapyje (2 dalis).

Pareiškėja, kaip Bendrovės atstovė, į VMI kreipėsi, remdamasi jai, kaip specialiam subjektui (advokatei), suteiktomis papildomomis teisėmis, todėl ginčui spręsti taikomas ir Advokatūros įstatymas. Advokatūros įstatymo 44 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad advokatas, vykdydamas advokato veiklą, turi teisę gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų, taip pat registru, valstybės informacinių sistemų jų turimą ar tvarkomą ir teisinėms paslaugoms teikti reikalingą informaciją, duomenis (įskaitant specialių kategorijų asmens duomenis), dokumentus, jų nuorašus; advokato kreipimesi turi būti pateikti duomenys, įrodantys prašomų pateikti dokumentų ar jų nuorašų ryšį su teisinių paslaugų teikimu; advokatu, kuris nepagrindžia, kad prašoma informacija, duomenys, dokumentai ar jų nuorašai yra reikalingi teisinėms paslaugoms teikti, motyvuotai atsisakoma juos pateikti (1 punktą). Advokatas, vykdydamas advokato veiklą, turi teisę savarankiškai rinkti teisinėms paslaugoms teikti reikalingus duomenis, kuriuos advokatas gali gauti nesinaudodamas procesinėmis prievartos priemonėmis, t. y. gauti iš asmenų reikalingus dokumentus ar jų nuorašus, ar kitokią teisinėms paslaugoms teikti reikalingą informaciją (2 punktą).

KT doktrinoje nurodoma, kad advokatas, vykdydamas savarankišką profesinę veiklą bei teikdamas teisinę pagalbą asmeniui, kurio teisės ir teisėti interesai yra pažeisti, padeda įgyvendinti konstitucinę asmens teisę į teisminę gynybą; asmens teisė turėti advokatą yra viena iš asmens teisės į teisminę gynybą veiksmingo įgyvendinimo sąlygų ir kad iš Konstitucijos, *inter alia* jos 30 straipsnio 1 dalies, 31 straipsnio 6 dalies, nuostatose įtvirtintos konstitucinės asmens teisės į teisminę gynybą, taip pat teisės turėti advokatą įstatymų leidėjui kyla pareiga numatyti tokias advokatų teises, kad jie galėtų vykdyti savo profesinę veiklą ir teikti veiksmingą teisinę pagalbą; advokatai, padėdami įgyvendinti asmens teisę į teisminę gynybą, tam tikrais atvejais turi remtis informacija, kurią turi valstybės ir savivaldybių institucijos, *inter alia* tokia informacija, kurios negali gauti jo atstovaujamas asmuo, kartu ir advokatas kaip atstovas (*žr. pvz., KT 2011-06-09 nutarimą*).

LVAT savo praktikoje yra konstatavęs, jog Advokatūros įstatymo 44 straipsnio 1 punktą, nors ir įtvirtina advokato, vykdančio advokato veiklą, teisę gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų veiksmingoms teisinėms paslaugoms teikti reikalingą valstybės ar savivaldybių institucijų turimą ar kontroliuojamą informaciją, dokumentus, jų nuorašus arba motyvuotą atsisakymą juos pateikti, tačiau iš esmės nustato ir šios teisės įgyvendinimo sąlygą – advokatas turi pateikti prašymą (kreipimąsi), kuriame turi būti pateikti duomenys, įrodantys prašomų pateikti dokumentų ar jų nuorašų ryšį su teisinių paslaugų teikimu. Tai yra advokato teisė, šia teise jis naudojasi savo nuožiūra, advokatas (atstovas teisme) – tai asmuo, kuris teisme įgyvendina atstovaujamojo teises ir interesus, veikia atstovaujamojo vardu įstatymų ir atstovaujamojo nurodyta tvarka, neperžengdamas įgaliojimų ribų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017-09-26 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-333-248/2017). Advokatūros įstatymo nuostatos advokato, vykdančio advokato veiklą, teisę gauti informaciją sieja su kreipimusi į atitinkamą

instituciją bei pateikimu duomenų, įrodančių, jog prašomi dokumentai ar jų nuorašai turi ryšį su teisinių paslaugų teikimu. Pareiškėjas, atstovaudamas asmenį civilinėje byloje, turi teisę prašyti pateikti reikalingą informaciją (duomenis) tam, kad galėtų tinkamai įgyvendinti prisiimtus įsipareigojimus pagal pavedimo sutartį ir tinkamai atstovauti klientui teisme. Tačiau pareiškėjas turi pateikti motyvuotą prašymą ir pagrįsti prašomos informacijos ryšį su konkrečios teisinės pagalbos asmeniui teikimu (žr., pvz., 2016-05-16 nutartį administracinėje byloje Nr. A-1217-662/2016, 2018-08-22 nutartį administracinėje byloje Nr. eA-1509-520/2018 ir kt.).

LVAT taip pat yra išaiškinęs, jog advokato teisės iš registro gauti teisinėms paslaugoms teikti reikalingus duomenis turinys, jos įgyvendinimo ribojimų, susijusių su registro tvarkytojo diskrecija atsisakyti suteikti tokius duomenis, apimtis aiškintina, be kita ko, atsižvelgiant į advokato teisinio statuso ypatumus. Pagal Advokatūros įstatymą, Lietuvos advokatai yra nepriklausoma Lietuvos teisinės sistemos dalis (3 straipsnio 1 dalis); advokatų teikiamos teisinės paslaugos – tai teisės konsultacijos (patarimai teisės klausimais), teisinę reikšmę turinčių dokumentų rengimas, atstovavimas teisės klausimais, gynyba bei atstovavimas bylų procese (2 straipsnio 1 dalis); advokato teisę teikti teises paslaugas gali riboti tik įstatymai; kiekvienas asmuo įstatymų nustatyta tvarka turi teisę pasirinkti advokatą, kuris patartų, jam atstovautų ar gintų jo interesus (4 straipsnio 1, 2 dalys); advokatai savo veiklą vykdo vadovaudamiesi *inter alia* (be kita ko) advokato veiklos laisvės ir nepriklausomumo, advokatų veiklos teisėtumo principais (5 straipsnio 1, 3 punktai). Iš Konstitucijos ir įstatymų kylantys advokatų teisinio statuso ypatumai suponuoja jų diskreciją savarankiškai (nepriklausomai) nuspręsti dėl teisinių paslaugų teikimo apimtys, taigi ir dėl to, kokie Registro tvarkomi duomenys jiems yra reikalingi, siekiant užtikrinti, kad jų teikiamos teisinės paslaugos būtų kokybiškos (t. y. jų atstovaujamo asmens teisės ir (arba) teisėti interesai būtų ginami maksimaliai efektyviai). Tokia advokatų diskrecija gali būti ribojama tik įstatymu. Dėl šios priežasties advokato interesas iš registro gauti teisinių paslaugų teikimui reikalingus duomenis visais atvejais, kai tokie duomenys yra susiję su konkrečios teisinės paslaugos teikimu ir, šią paslaugą teikiančio advokato nuomone, yra būtini jai teikti, yra viršesnis už duomenų subjekto, kurio asmens duomenys yra registre, teises ir laisves. Todėl registro tvarkytojas advokato prašyme pateikti registro duomenis nurodytą registro duomenų naudojimo tikslą, gavimo teisinį pagrindą ir prašomų pateikti duomenų apimtį, turi teisę vertinti tik prašomų pateikti duomenų ryšio su teisinių paslaugų teikimu (reikalingumo) aspektu. Kitaip tariant, Registro tvarkytojas gali atsisakyti teikti duomenis advokatui tik tuo atveju, jei advokato kreipimesi apskritai nėra duomenų, įrodančių prašomų pateikti dokumentų ar jų nuorašų ryšį su teisinių paslaugų teikimu. Reikalavimas registro tvarkytojui, gavusiam advokato paaiškinimą bei akivaizdžius įrodymus, kad prašomi pateikti registro duomenys yra reikalingi teisinių paslaugų teikimui, atlikinėti papildomus tyrimus (iš advokato ir (arba) jo kliento reikalauti papildomų paaiškinimų, dokumentų ir pan.), *inter alia* dėl advokato kliento teisės gauti konkrečią teisinę paslaugą, arba kvestionuojant advokato diskreciją pasirinkti konkrečias priemones kaip ir (arba) kokia apimtimi konkreti teisinė paslauga turėtų būti teikiama, būtų nesuderinamas su advokato teisiniu statusu. Tokiu būdu būtų pažeistas advokato veiklos laisvės ir nepriklausomumo, principas (žr. 2022-10-12 nutartį administracinėje byloje Nr. eA-649-968/2022; 2023-07-05 nutartį administracinėje byloje Nr. eA-1151-1047/2023). Advokatas, vykdydamas advokato veiklą, turi teisę savarankiškai rinkti teisinėms paslaugoms teikti reikalingus duomenis, kuriuos advokatas gali gauti nesinaudodamas procesinėmis prievartos priemonėmis, t. y. gauti iš asmenų reikalingus dokumentus ar jų nuorašus, ar kitokią teisinėms paslaugoms teikti reikalingą informaciją (Advokatūros įstatymo 44 straipsnio 2 punktas). Taigi, pareiškėjui Advokatūros įstatymas suteikia teisę pasirinkti tam tikrą įrodymų rinkimo būdą, todėl sutiktina su apeliacinio skundo argumentais, kuriais kritikuojami pirmosios instancijos teismo motyvai, susiję su tuo, kad pareiškėjas galėjo naudotis CPK nustatyta galimybe kreiptis į teismą dėl įrodymų išreikalavimo (LVAT 2023-10-11 nutartis administracinėje byloje Nr. eA-843-815/2023).

Nagrinėjamu atveju Prašyme advokatė Inspekcijai paaiškino, kad 2023-04-27 Bendrovė sudarė Sutartį su advokatų profesine bendrija (*duomenys neskelbtini*), taip pat nurodė, kad Teisme yra nagrinėjama civilinė byla Nr. (*duomenys neskelbtini*) pagal MB ieškinį atsakovams Bendrovei

ir E. S. dėl skolos priteisimo. Pažymėjo, kad informacija yra reikalinga Bendrovei, siekiant tinkamai įgyvendinti savo procesines teises ir pateikti į civilinę bylą įrodymus, kurie leistų teismui visapusiškai įvertinti bylai reikšmingas aplinkybes bei priimti pagrįstą bei objektyvų procesinį sprendimą. Kartu pateikė atstovavimo dokumentų nuorašus. Iš Sutarties bei Pavedimo nuostatų matyti, jog advokatei, be kita ko, suteikti įgaliojimai Bendrovei teikti teisines konsultacijas, rengti teisinių dokumentų projektus, atstovauti visose valstybės institucijose, susipažinti su bylų medžiaga, atstovauti Bendrovei visuose teismuose ir pan. (b. l. 6–7).

Remiantis viešai skelbiama informacija, Teisme yra iškelta byla, posėdis šioje civilinėje byloje Nr. (*duomenys neskelbtini*) pagal MB ieškinį atsakovams Bendrovei ir E. S. dėl skolos priteisimo numatytas 2024-01-16 (b. l. 59).

Atsižvelgdama į teisinį reguliavimą, teismų praktiką bei įvertinusi tai, jog advokatė Inspekcijai nurodė teisme nagrinėjamos bylos numerį, paaiškino, kad byla yra dėl skolos priteisimo, pažymėjo, jog MB yra ieškovė, o Bendrovė – atsakovė šioje byloje, Komisija vertina, jog tokios informacijos Inspekcijai turėjo pakakti išvadai, kad advokatė prašo informacijos, kuri reikalinga Bendrovės pozicijai formuoti teisme nagrinėjamoje civilinėje byloje, o prašoma informacija yra išimtinai susijusi tik su teisme esančiomis ginčo šalimis. Pažymėtina, kad Inspekcija pateikė pareiškėjai dalį informacijos apie sąskaitas-faktūras, tačiau neaišku kodėl nusprendė, kad ankstesnė (koreguota) informacija apie tas pačias sąskaitas-faktūras, yra neteiktina. Be to, nors VMI Sprendime teigia, kad advokatas yra įpareigotas saugoti tik savo kliento, t. y. Bendrovės duomenis, tačiau kartu Sprendime cituoja MAĮ 39 straipsnio 2 dalį, pagal kurią asmuo, gaunantis informaciją pagal šio straipsnio 1 dalies 1, 4–8 punktus, privalo ją saugoti paslapyje. Taigi, VMI teiginiai yra prieštaringi, o atsižvelgiant į specifinį advokato teisinį statusą bei kartu ir į MAĮ 39 straipsnio 2 dalies nuostatą, akivaizdu, jog advokatas privalo gautos informacijos neatskleisti.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Komisija daro išvadą, jog Inspekcija pažeidė pareiškėjos (kaip advokatės) teisę gauti visą jos prašomą informaciją, dėl ko Sprendimo dalis, kuria atsisakoma pateikti informaciją, yra naikintina kaip neatitinkanti faktinių aplinkybių ir teisinio reguliavimo.

Dėl pareiškėjos reikalavimo įpareigoti Inspekciją pateikti pareiškėjai neaktualius gaunamų MB PVM sąskaitų faktūrų registrų duomenis apie sąskaitas, gautas iš Bendrovės, pažymėtina, jog Komisijos posėdžio metu advokatė paaiškino, kad Teismas, nagrinėjantis civilinę bylą, paprašė Inspekcijos pateikti informaciją, kurią siekė gauti pareiškėja iš VMI. Atitinkamai Komisija, remdamasi Lietuvos teismų informacinės sistemos (Liteko) duomenimis nustatė, jog 2023-10-12 posėdžio metu Teismo žodine nutartimi nutarta išreikalauti iš Inspekcijos MB gaunamų PVM sąskaitų faktūrų duomenis (tiek pirminius, tiek po koregavimo, jeigu buvo atliekamas tikslinimas) už laikotarpį nuo 2022-01-18 iki 2022-07-01 apie sąskaitų, gautų iš Bendrovės įtraukimą į gaunamų PVM sąskaitų faktūrų registrą. 2023-10-12 raštu Teismas paprašė pateikti Inspekcijos nurodytą informaciją per 14 dienų nuo šio rašto gavimo dienos. Tokiu būdu darytina išvada, jog pareiškėjos prašoma informacija yra išreikalauta Teismo, todėl Komisija nebeturi pagrindo ginti pareiškėjos teisių įpareigojant Inspekciją pateikti pareiškėjai minėtą informaciją, su kuria ji turi teisę susipažinti Teisme nagrinėjamoje civilinėje byloje.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 1, 2 punktais ir 22 straipsnio 1 dalimi, Komisija

n u s p r e n d ž i a:

Pareiškėjos advokatės E. M. skundą tenkinti iš dalies.

Panaikinti Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2023-09-05 sprendimo Nr. RD-3776 dalį, kuria atsisakyta suteikti pareiškėjos prašytą informaciją.

Kitoje dalyje skundą atmesti.

Sprendimą per vieną mėnesį nuo jo priėmimo dienos bylos šalys turi teisę apskųsti Vilniaus apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Komisijos posėdžio pirmininkas

Vytautas Kurpuvesas

Komisijos nariai

Vilma Drigotienė

Vaida Paurienė